

XXVII. županijsko Natjecanje iz hrvatskoga jezika

30. ožujka 2022.

četvrti (IV.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

90

Upute natjecateljima **koji ispit pišu na papiru**

1. Ispit se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba pazorno ispuniti listić sa zaporkom (čitljivo i pravopisno točno).
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pazorno pročitati.
5. Treba pazorno slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi prepraviti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati prepravak odgovora.
8. Odgovori ne smiju biti pisani tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Županijsko povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Županijskoga povjerenstva)
2. _____
(član Županijskoga povjerenstva)
3. _____
(član Županijskoga povjerenstva)

1. Prepiši pisanim slovima, prema pravopisnim pravilima o pisanju velikoga i maloga početnog slova, dijelove rečenica ispod crte otisnute velikim tiskanim slovima.

Znatan gospodarski uspon Rijeka je doživjela nakon što je

_____, tzv. _____,

(HRVATSKO-UGARSKOM NAGODBOM)

(RIJEČKOM KRPICOM)

1868. godine došla pod izravnu ugarsku upravu. Riječka je luka postala glavna

ugarska luka, koja je prije _____ svojim ukupnim prometom

(PRVOGA SVJETSKOG RATA)

dosegla među lukama Europe zavidno deseto mjesto. Važnu ulogu u znanosti i

tehnici imali su profesori s tadašnje _____.

(POMORSKE VOJNE AKADEMIJE)

Potaknuto tim razvojem i uvidjevši važnost Rijeke kao granične postaje, ugarsko

_____ donosi odluku o

(MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE)

osnivanju _____ u Rijeci. Od tada pa do

(STANICE ZA KEMIJSKA ISPITIVANJA)

danas možemo pratiti razvoj ustanova prevencijske medicinske zaštite u Rijeci.

(prema: *Narodni zdravstveni list*)

6	
---	--

2. U sljedećim rečenicama napiši č ili ć na prazne crte u riječima.

Osnovni su **kroja__ki** prepravci **skra__ivanje**, sužavanje i proširivanje **odje__e**.

Sužavanje kaputa, na primjer, često **zahva__a** i druge dijelove kaputa te se dodatno **napla__uje**.

2	
---	--

8	
---	--

3. U sljedećim rečenicama napiši ije, je ili e na prazne crte u riječima.

Obav____štavamo vas da će od 1. srpnja 2021. godine zv____zdarnica os____čkoga
Astronomskog centra ponovno otvoriti svoja vrata. I dosad smo usp____vali da karta
za putovanje svemirskim prostranstvima bude po popularnim c____nama, a tako će biti
i dalje.

2	
---	--

4. Na prazne crte upiši točne oblike riječi u zagradama. Pripazi – moguće je da oblik riječi u zagradama nije potrebno mijenjati.

Propuh, papuče i punica, roman (1.)_____ McClaina Browna, ima

(Cody)

zanimljiv podnaslov – *Vodič za preživljavanje u Hrvatskoj*.

U (2.) _____ romanu dolazi do svojevrsnoga sraza američke i

(Brownov)

hrvatske kulture. Brown inspiraciju (3.) _____ iz vlastitoga iskustva.

(crpstî)

(4.) _____ je autorovo iskustvo sa stanovnicima Hrvatske protkano

(sav)

komičnim i simpatičnim situacijama, pri čemu negativne pojave u Lijepoj Našoj lako

(5.) _____ u drugi plan. Pretpostavljamo da je Brownu preživljavanje

(pastî)

u Hrvatskoj ipak bilo olakšano time što je došao za ženom koju voli i s kojom je upravo

u Hrvatskoj dobio (6.) _____ Vidu.

(kćî)

Čitateljima je svakako osvježavajuće čitati tekst (7.) _____ je

(kojî)

autor napisao ističući ono što sami često zaboravljamo – bez obzira na poteškoće s

kojima se suočavamo, živimo u zemlji koja je lijepa i interesantna iz svih

(8.) _____ gledanja.

(kut)

8	
---	--

10	
----	--

5. Odredi padež (N, G, D, A, V, L, I), rod (ž. r., m. r., s. r.) i broj (jd., mn.) riječima podcrtanim u tekstu i upiši ih u tablicu.

Strah ledeni trepti salonom dvora Retfale. S visokoga se stropa spušta luster. Na zlatnim njedrima nižu se stakalca. U njih se slijevaju zrake stotina svijeća i odsijevaju prostranom dvoranom.

(prema: Marija Jurić Zagorka, *Vitez slavonske ravni*)

riječ	padež	rod	broj	riječ	padež	rod	broj
ledeni				njedrima			
njih				stotina			

4

6. Iz sljedećih riječi ispiši alomorfe služeći se spojnicama.

peći pečenjara pekarski peci

1

7. Odredi vrstu podcrtanih zamjenica.

Od Dragomira ne stiže nikakav glas. Ni s kim ne dijeli sjetu svojega srca. Ni Stanislav joj više ne govori o njemu. Zaodjenuo se šutnjom koja joj svakoga dana opterećuje dušu bolnim slutnjama.

(prema: Marija Jurić Zagorka, *Vitez slavonske ravni*)

nikakav _____ svojega _____
 njemu _____ se _____
 joj _____ svakoga _____

6

11

8. Pročitaj tekst i prema podacima iz teksta odgovori na pitanja.

Mateova se obitelj, rodom iz Napulja, doselila iz Rima u Zagreb netom prije njegova rođenja. Mateo je u Zagrebu pohađao vrtić Visibaba i OŠ Zapruđe prije nego što je u svojem rodnom gradu upisao i gimnaziju. Otkad je krenuo u školu, uči engleski jezik i odlično mu ide.

- a) Koji je jezik Mateu materinski jezik? _____
- b) Koji je jezik Mateu drugi jezik? _____
- c) Koji je jezik Mateu strani jezik? _____

3	
---	--

9. Odredi vrstu ispisanih surečenica.

Kako je Dora sjajno kuhala, hvalio ju je i nije propustio obavijestiti prijatelja da imaju ideju da otvore restoran u kojemu bi ona vodila kuhinju, a on bio konobar.

(prema: Miro Gavran, *Kafkin prijatelj*)

Kako je Dora sjajno kuhala _____

hvalio ju je _____

i nije propustio obavijestiti prijatelja _____

da imaju ideju _____

da otvore restoran _____

u kojemu bi ona vodila kuhinju _____

a on bio konobar _____

7	
---	--

10	
----	--

10. Izdvoji modifikatore iz sljedećega teksta i napiši ih na crtu.

Nažalost, moramo Vas obavijestiti da Vaš roman nije ušao u uži izbor natječaja. Međutim, nesumnjivo je riječ o odličnome rukopisu. Štoviše, za njega se zanima i naš poznati redatelj. S obzirom na to da bi htio surađivati s Vama, preporučujemo Vam da mu se javite.

2

11. Do kojih glasovnih promjena dolazi u sljedećim riječima? Pripazi na redoslijed glasovnih promjena u primjerima u kojima je on bitan.

išibati _____, _____, _____

spasioče _____, _____, _____

grmlje _____

pruski _____

8

12. U sljedećoj rečenici okomitim crtama odredi granice između naglasnih cjelina.

Vesna Parun rođena je u ljetnikovcu obitelji Zuliani, u kući na rtu otoka Zlarina, a vječno joj je počivalište Šolta.

3

13. Koje su riječi točno naglašene?

- a) trilògija
- b) traćénje
- c) svjèdokinja
- d) labirìnt
- e) mājčìnstvo

2

15

14. Napiši grafijski ostvaraj zadanih fonetskih ostvaraja.

a) [vlâzga] _____

b) [besèstrē] _____

c) [igračemo] _____

3	
---	--

15. Napiši ženske etnike u nominativu jednine za sljedeće toponime.

a) Babina Greda _____

b) Kartaga _____

c) Split _____

3	
---	--

16. Napiši ktetike u nominativu muškoga roda jednine za sljedeće toponime.

a) Konavle _____

b) Maslenica _____

c) Beli Manastir _____

3	
---	--

17. Iz sljedećega teksta izdvoji ekonime/ojkonime, hidronime i oronime.

Brdovita i divlja Kreta, smještena u istočnome dijelu Sredozemnoga mora, najveći je i najvažniji grčki otok, dug oko 260, a širok oko 60 kilometara. Bliži Africi negoli Ateni, izduženoga oblika, brdovitoga vapnenačkog sastava s golim planinskim masivima – Lefka, Psiloritis i Dikti – strmo se izdiže između Egejskoga mora i Libijskoga mora.

(prema: *Meridijani*, broj 209)

ekonim/ojkonim: _____

hidronimi: _____

oronimi: _____

3	
---	--

Pročitaj sljedeći tekst i riješi zadatke 18. – 21.

Danas se više nigdje ne poštuje dress code. Ljudi se jednako odijevaju za odlazak u kazalište i za kavu s frendovima. Kao da se ne pogledaju u špigl prije izlaska. Neki ne posjeduju ni svečane cipele. A možda je u meni problem – rekla bi moja djeca: nisam dovoljno kul za 21. stoljeće.

18. Razvrstaj podcrtane posuđenice prema stupnju usvojenosti.

strana riječ: _____

tuđice: _____

usvojenica: _____

3	
---	--

19. Što je riječ *kul* prema jeziku iz kojega potječe?

1	
---	--

20. Koja je posuđenica iz teksta karakteristična za dijalektni leksik?

1	
---	--

21. Navedi standardnojezične sinonime za *dress code* i *špigl*.

dress code – _____

špigl – _____

2	
---	--

7	
---	--

22. Napiši značenje podcrtanih frazema.

Zašto mu stalno ideš uz dlaku? Opet ću ja morati vaditi kestenje iz vatre. Stvarno bih voljela da zakopate ratnu sjekiru, bez obzira na to što se on stalno kiti tuđim perjem.

a) *ići nekomu uz dlaku* _____

b) *vaditi kestenje iz vatre* _____

c) *zakopati ratnu sjekiru* _____

d) *kititi se tuđim perjem* _____

4	
---	--

Pročitaj suvremenu inačicu teksta *Bašćanske ploče* i riješi zadatke 23. – 24.

Ja, u ime Oca i Sina i Svetoga Duha, ja opat Držiha pisah ovo o ledini koju dade Zvonimir, kralj hrvatski, u svoje dane Svetoj Luciji, i svjedoci: Desimira, župan u Krbavi, Mratin u Lici, Pribineža, posal u Vinodolu, Jakov na otoku. Da tko to poreče, neka ga prokune Bog i 12 apostola i 4 evanđelista i sveta Lucija, amen. Da tko ovdje živi, moli za njih Boga.

Ja opat Dobrovit zidah crkvu ovu s moje braće devetoro u dane kneza Kosmata koji je vladao svom Krajinom. I bješe u te dane Mikula u Otočcu sa Svetom Lucijom zajedno.

(preuzeto s: <https://www.info.hazu.hr/povijest/bascanska-ploca/>)

23. Dopuni tekst.

Bašćanska ploča nastala je oko _____ godine. Pronađena je u mjestu Jurandvor kod Baške na otoku Krku u crkvi sv. Lucije, koju je, prema zapisu na *Ploči*, zidalo _____ ljudi. Pismo kojim je napisana prijelazni je tip _____.

3	
---	--

24. Podcrtaj valovitom crtom dio teksta kojim se izriče invokacija, a ravnom crtom dio teksta kojim se izriče kletva.

2	
---	--

9	
---	--

Pročitaj sljedeći tekst i odgovori na pitanja 25. – 29.

Jeste li znali da se u svijetu godišnje baci više od 10,5 milijuna tona odjeće? Rezultat je to fenomena tzv. brze mode (engl. *fast fashion*), koju proizvode brendovi visoke ulične mode.

Brza moda, kao jedan od fenomena današnjice, rješava određene potrebe suvremenoga čovjeka, ali istodobno i osiromašuje potrošače stalnim poticanjem na nove kupnje, iscrpljuje slabo plaćene radnike u tvornicama i na koncu za sobom ostavlja brda tekstilnoga otpada. Tom modom dirigiraju, primjerice, dizajneri, svjetski popularne osobe, modeli i drugi – i svi su oni pod sve većim povećalom i pritiskom javnosti, koja zahtijeva preuzimanje odgovornosti, odnosno obzir prema društvu i okolišu. Vjerojatno su se baš stoga i počeli pojavljivati primjeri dobre prakse i okretanje modelu spore mode.

Tri su osnovne značajke brze mode: pristupačne, iznimno niske cijene, potom gotovo tjedne izmjene kolekcija koje nameću brzo promjenjive trendove i potrebu za neprestanom kupnjom te, naposljetku, iznimno loša kvaliteta odjeće kao posljedica ekspresne proizvodnje.

Tvornička je proizvodnja preseljena u zemlje trećega svijeta, što danas radnike u tim zemljama ostavlja na milost ili nemilost vlasnika tvornica i mizernih naknada. Brza moda, osim što je pogubna za radnike, u jednakoj je mjeri pogubna i za okoliš. Modna industrija drugi je najveći zagađivač okoliša, odmah nakon naftne industrije. Za proizvodnju jednoga para traperica potrebno je gotovo 7000 litara vode, dok je za proizvodnju jedne majice potrebno 2700 litara vode. Danas proizvedemo gotovo 80 milijardi komada odjeće godišnje – kako rastu apetiti brze mode, tako raste i količina proizvedene odjeće koja, što zbog nekvalitetnih materijala, što zbog izlaska iz mode, gotovo odmah završava na odlagalištima otpada. Kemikalije i štetne tvari koje su potrebne da bi nastali nekvalitetni materijali ne samo da truju krajnjega kupca, nego i one koji ih proizvode, a posebno ljudske, biljne i životinjske zajednice u blizini tvornica.

Svatko od nas, zapravo, sudjeluje u globalnoj ekonomiji i procesima koji katkad nisu etični ili dobri za okoliš. Birajući ovaj ili onaj brend, izravno mu šaljemo poruku da nam je potreban i da podržavamo njegove poslovne procese. Stoga, kao što možemo birati recikliranje svakodnevnoga otpada ili bicikliranje do posla, možemo birati što

kupujemo, po kojoj cijeni i s kojom svrhom, te kad je riječ o odjeći donositi bolje, održivije odluke.

25. Zašto se, prema tekstu, počinju javljati primjeri dobre prakse i okretanje modelu spore mode?

1	
---	--

26. Zašto, prema tekstu, potrošači kupuju proizvode brze mode?

2	
---	--

27. Navedi tri načina na koja, prema tekstu, brza moda negativno utječe na okoliš.

3	
---	--

28. S kojom je namjerom autor napisao ovaj tekst?

- A. da potakne čitatelja na štednju
- B. da potakne čitatelja na bavljenje visokom modom
- C. da potakne čitatelja da smanji konzumaciju brze mode
- D. da potakne čitatelja da pomogne radnicima u zemljama trećega svijeta

1	
---	--

7	
---	--

29. Razmisli i navedi jednu odluku kojom ti možeš pridonijeti ublažavanju štetnih učinaka brze mode. Svoj odgovor oblikuj punom rečenicom.

1	
---	--

1	
---	--